

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. II. An, & quibus legibus obligentur infideles? amentes? pueri?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

juris naturalis transgressio *gravis*, quod transgressio legis positivæ in subditis fit *gravis*; cum graviter necessarium ad finem *juris positivi*, possit esse necessarium solum leviter ad finem *juris naturalis*. Sic ad justas, & validas nuptias jure positivo graviter necessarius est defectus impedimenti nascentis ex jure solum positivo; jure autem naturali, nullatenus.

556. Instabis: ergo saltem Summus Pontifex ligabitur suis legibus Ecclesiasticis; patet illatum; nam Sacri Canones (quatenus eis derogatum non est per posteriores Canones, vel consuetudinem legitimam) ligant omnes Christianos, sed etiam ipse Summus Pontifex Christianus est; ergo. Et confirmatur ex *c. 25. q. 1. c. 7.* ubi Zosimus Papa ait: *contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem Sedis potest autoritas.*

557. Ante resolut. not. statuta Patrum quædam esse *de pertinentibus ad fidem Catholicam*, vel continentibus jus naturale, aut divinum; & de his procedunt verba Zosimi; nec dubium est, illis etiam Summum Pontificem obligari; sic gloss. *in cit. c. contra, v. eod.* id, quod aperte etiam docet Urbanus Papa in *c. sunt quidam*, immediate præcedenti. Quædam verò continent solum ea, quæ nullo jure naturali, vel divino debita sunt, sed autoritate solum humanâ præcepta, vel prohibita. Et in his dicendum, Summum Pontificem non obligari *quoad vim coactivam*, *25. q. 1. c. 16. vers. his ita*: sed solum *directivam*, quæ est *decentiæ*; non *necessitatis*, ut patebit ex seqq. & quidē *non quoad vim coactivam*; quia nullum habet Superiorem, à quo justè cogi posset, utpote fungens eadem, vel etiam majori potestate Ecclesiasticâ, quâ pollet quicumque alius Superior Ecclesiasticus, *c. 20. de Elect.* ibi: *quamvis autem Canon Lateran. Concilii, ab Alexandro Prædecessore nostro editus, non legitimè genitos adeò persequatur, quod electionem talium innuit, nullam esse; nobis tamen per eum adempta non fuit dispensandi facultas; & subjungit causam, quia Successoribus suis nullum potuit, hac in parte, præjudiciū generare, pari post eum, imò eadem potestate functuris; cum non habeat imperium par in parem: nec etiam quoad vim directivam, quæ est necessitatis, nimirum obligantis ad culpam; cum nulli*

humanæ potestati legislativæ in Ecclesiasticis, ac spiritualibus subdatur, utpote caput omnium Christianorum, non recognoscens in hisce causis Superiorem, ut constat *ex cit. c. 20.*

Ligatur tamen *quoad vim directivam*, quæ est *decentiæ*, ac naturalis honestatis; tum ut caput conformetur membris, juxta *c. 2. dist. 8.* tum ut conditor legis exemplò suo subditos in ejus observantiam inducat, ut dicitur *cit. vers. his ita*; ibi: *Sacrofancta Romana Ecclesia jus, & auctoritatem, Sacris Canonibus, impertitur; sed non eis alligatur; & paulò post: ita ergo Canonibus auctoritatem præstat, ut se ipsam non subsiciat eis; id, quod pluribus explicans Leo Papa III. in cit. 25. q. 1. c. 16. vers. his ita, ubi, sicut Christus, ait, qui legem dedit, ipsam legem carnaliter implevit octavâ die circumcisus &c. ut in se ipso eam sanctificaret: postea verò (ut se Dominum legis ostenderet) contra legis literam, leprosum tangendò mundavit &c. ita & summe Sedis Pontifices Canonibus sive à se, sive ab aliis, suâ auctoritate conditis reverentiam exhibent; & eis se humiliandò custodiunt, ut aliis observandos exhibeant; non nunquam verò seu jubendo, seu definiendo, seu aliter agendo, se decretorum Dominos, & conditores esse ostendunt, aliis imponendo necessitatem obsequendi; & ostendendo, sibi inesse auctoritatem observandi, ut à se tradita observando, aliis non contemnenda demonstrant.*

§. II.

An, & quibus legibus obligentur infideles? amentes? pueri?

559. Non est dubium, infideles obligari jure naturali, & divino; cum Deo, & rectæ rationi subdantur; quæstio autem de legibus Ecclesiasticis negativè resolvitur, cum sint extra Ecclesiam, & ex *c. gaudeamus; de divortis*, disertè constat, Ecclesiam in eos nullam habere jurisdictionem. Ex hoc sequitur, infideles jure naturali, & divino teneri ad media salutis necessaria non tantum necessitate medi; sed etiam præcepti divini, ubi debitam eorum notitiam, quæ sufficiat ad intimandam naturalis, aut divinæ legis obligationem, acceperint; & , ubi dubium, vel scrupulus ali-

aliquis occurrerit, conandum, ut debitam eorum notitiam acquirant. Not. tamen, aliud esse, quod infideles non ligentur legibus Ecclesiasticis; aliud, quod defectus aliquis, qui etiam sine subjectione ad Ecclesiam in aliquibus infidelibus est, propter quem etiam Christiani ab Ecclesia pro certis casibus repelluntur, in illis tempore infidelitatis contrahatur, qui etiam suscepto Baptismo duret, ut est bigamia; & ob hunc ab Ecclesia à certis casibus repelluntur, ut dicemus *infra*; quibus positis:

560. Quæstio est 1. an amentes, ac ebrii (durante statu amentie, ac ebrietatis) ligentur legibus? Resp. eos excusari ab imputabili transgressione legis; cum careant tunc usu rationis, necessariò ad liberum voluntatis exercitium morale; & ideo ex eadem ratione pueri ante usum rationis nullis legibus tenentur (consentur autem communiter habere usum rationis, completò septenniò; & in dubio, an tunc habeant? præsumitur affirmativa; quia hoc est ex communiter contingentibus) ex hoc sumitur ratio, eos, durante tali statu, nullis ligari legibus, saltem obligatione proximã. Nam hæc in taliter obligato supponit usum rationis expeditum, ad debitè deliberandum, sine quo nec formalis bonitas, nec malitia in actum refundi potest. Qualiter autem commissa in ebrietate imputari ad culpam possint, & debeant, quando rationis compos prævidit ea in ebrietate secutura, pluribus exposuimus *in tract. Theolog. de vitiis, & peccatis*.

561. Quæstio tamen altera est, an, & quibus legibus ligentur pueri adepto usu rationis, qui præsumitur adesse completò septenniò? Resp. teneri tunc legibus naturalibus, & divinis, imò etiam prius, si citius pollerent usu rationis. Nam jus naturale, & divinum, debitè per cognitionem rationis intimatum, statim obligat; intellige, si reverà tunc adsit rectum iudicium, quo dignoscant bonum à malo morali; ubi enim hoc abest, nec legis obligatio esse potest; de legibus autem positivis potissima quæstio est? sed idem de his dicendum, quod illis non obligentur *proximè*, ubi in re abest usus rationis, etiamsi essent septenniò majores; quia tamen à jure usus rationis, completò septenniò, in illis præsumitur, ubi violarent legem Ecclesiæ, præsumerentur transgressores imputabiliter, hoc est, cum sci-

entia de obligatione; quæ tanten præsumptio, in foro poli (si talis puer affirmaret, se non intellexisse malum, vel saltem gravitatem ejus) cederet veritati, id, quod etiam in foro fori tenendum est, ubi probaret notitiæ debitæ defectum, quæ in hac ætate exigere non debet *tanta*; cum reverà multi satis tardè orientem sibi solem vident super tanta malitiæ gravitate.

Quæstio est 3. an, si ante septenniò 562. pollerent usu rationis, tenerentur tunc legibus positivis? Joannes Sanchez *in select. D. 51 n. 31.* docet, non teneri, quia leges positivæ attendunt ad ea, quæ communiter contingunt, ut dicitur *L. non ad ea, ff. de legibus*, consequenter non est intentio Legislatoris obstringere subditum, ante *legale* tempus, quo *communiter* adest capacitas passiva obligationis, cujus defectus præstet naturale impedimentum legi, ad obligandum; quod verum iudico de legibus humanis; cum ferri non debeant in incertum; quod tamen eveniret, humano iudice vix rectè pronuntiaturo de transgressione scienter facta in ea ætate tenera.

Quæstio est 4. an pueri ligentur legibus Ecclesiasticis, post adeptum usum rationis, sed ante pubertatem? tametsi plurimùm in hac quæstione varient Doctores, ut videri potest apud Castropalaum *p. 1 tr. 3. D. 1. p. 24. §. 2. n. 4.* nec desint, qui hoc negent; verior tamen sententia est affirmativa, ubi lex Ecclesiastica non expressè determinat tempus, ante quod nolit septenniò majores suis legibus obstringi, ita Thom. Sanch. *l. 1. c. 12. n. 6.* Suarez *tom. 4. p. 3. D. 36. f. 2. n. 3.* apud, & cum Castropal. *cit. n. 5.* Ratio est, quia omnes subditi, passivè capaces alicujus obligationis, ex lege legitimè constituta, à subditis cognita, illà obligantur, nisi excipiantur; sed pueri usum rationis habentes, completò septenniò, etiam ante pubertatem sunt subditi Ecclesiæ; & sunt passivè capaces obligationis ex lege Ecclesiastica legitimè constituta; ergo illà ligantur ante pubertatem, *nisi excipiantur*. Nam quædam sunt Ecclesiæ leges, ad quarum observantiam ipsa non obligat ante certum tempus, vel ab ipsa, vel à consuetudine legitimè recepta definitum, ut patet in lege jejuniij, & aliis, de quibus Theologi morales.

Ex dictis colliges, pueros, cum pervenerint ad annos *discretionis*, teneri præceptò 564.

cepto confessionis annuæ, de quo *c. omnis utriusque sexus*; nec excusari, nisi affirmandò, discretionem perfectam ad illius observantiam non habere; id, quod relinquitur prudenti iudicio Parentum, Instructorum, & cumprimis Confessariorum, quorum est iudicare de sufficienti maturitate iudicij, ut hoc Sacramentum debite peragatur. Et ideo in *cit. c. omnis utriusque* (ubi etiam præcipitur habentibus annos discretionis sumptio S. Eucharistiæ) prorogatio temporis remittitur Confessoris arbitrio; unde puer, etiam completò septenniò, non tenebitur lege communicandi, si prudentis Confessarij iudicio præscriptum septennij tempus prorogetur; sic enim operabitur juxta legitimam dictæ legis declarationem, sumptam ex iudicio prudentum, & Ecclesiæ consuetudine recepta. Vix enim prudenter iudicari potest *universim*, pueros etiam completò septenniò habere discretionem tantam, ut reverenter Christi Corpus sumant.

565. Et si autem iudicio Confessoris pueris septennio majoribus prorogari possit tempus Communionis annuæ, aliàs Ecclesiæ præcepto debite; tamen in agone, si doli sint capaces, & apti confiteri, rectè tribuitur Sacra Communio; imò secundum multos, debet. Hinc valde probabiliter Castropalaus cit. (qui in prima parte nobiscum sentit n. 7.) in eodem docet, etiam annuæ communionis lege illos teneri, ubi annos discretionis habent, nisi expressè Confessor iudicet, tempus prorogandum secundum dicta; quia si habent annos discretionis, sunt capaces passivæ obligationis.

566. Quæstio est 5. an pueri adepto rationis usu ante pubertatem ligentur legibus Ecclesiasticis etiam quoad penas & censuras? & ante pubertatem non ligari, *latis ab homine*, ut habetur expressè in *c. 1. de delictis puerorum*, ubi, cum Gregorius Pontifex dixisset, quosdam pueris grandiusculis nolle peccatum attribuere, nisi ab annis 14. cum pubescere cœperint; negari tamen non posse, furta, mendacia, perjuriam esse peccata, quibus plena sit puerilis ætas; *in eis tamen non ita punienda esse, ut in majoribus*; & in *c. Referente*, 2. eod. ibi: *quoniam in pueris relinqui solet inultum, quod in alijs provecioris ætatis, humana leges dicunt severius corrigenda*

dum: mandamus, quatenus, si confitebitur filium prædicti H. intra 14. ætatis suæ annum, eundem excessum commississe, memoratum Abbatem moneas, & compellas, ut ab eodem H. prædictos centum solidos propter illam consuetudinem non exigat, nec ab ipso pro temporali pœna requirat; & hoc ex benigna mente Matris Ecclesiæ. sic Azor tom. 1. l. 7. c. 40. q. 6. Sanchez l. 1. decal. c. 12. n. 7. & alij.

Dixi *latis ab homine*. Nam ligari pœnis, & censuris *latis à jure communi*, si doli capaces sint, tenent complures cum Azor cit. c. 41. q. 10. Suarez tom. 5. de Censur. D. 5. S. 1. n. 19. cum alijs, fundantur in *c. super eo*; *c. quamvis*; *c. pueris*, de sent. excommunic. Castropalaus autem cit. p. 24. q. 2. n. 9. censet, non ligari pœnis, & censuris etiam *latis à jure*, exceptà solâ excommunicatione ipso jure latâ ob Clerici percussorem. Et hæc opinio videtur probabilior; quia cum versemur in materia pœnali, & odiosa, tenendum est, quod dicitur in *c. Pueris*, 1. de delictis puerorū, ubi habetur: *in pueris nondum puberibus delicta non ita, ut in majoribus, videri punienda*; item *c. Referente*, 2. & fin. eod. ubi *puer infra pubertatem*, propter commissum homicidium, etiam à temporali pœnâ liberatur jussu Alexandri III. *quoniam in pueris solet relinqui inultum, quod in alijs provecioris ætatis humana leges dicunt severius puniendum*.

Nec obstant citati in contrarium canones. Nam in *c. super eo*, solum dicitur, imuberem, qui Clericum percussit, ab Episcopo absolvi posse; quia *ætas illum excusat*; ubi gloss. V. *Excusat*, ait: *non ab excommunicatione* (quam incurrit ab eo concedimus propter criminis gravitatem) *sed quoad hoc, quod non sit mittendus ad Curiam pro absolutione*. In *c. quamvis* solum dicitur, percussorem Clerici (propter hoc, quod percusso satisfaciatur) non posse absolvi ab Episcopo, nisi in certis casibus ibidè expressis, quo casu (si labore impedimento temporali, quo minus Curiam pro absolutione accedat, jurare tenetur (exceptis pueris) se, impedimento cessante, ad Sedem Apostolicam accessurum.

Dicitur: *exceptis pueris*; nam in *c. Pueris* 60. de sent. excom. habetur, *pueris, qui in canonem* (nimirum de percussione Clerici) *inciderunt sententia promulgata, si*

ve ante sive post pubertatem postulent se absolvi, posse Episcopū diocesānum absolutio-
nis beneficium impertiri (non exigito illo
juramento) quod propter defectum aetatis, in
qua fuit commissus excessus, rigor sit mansue-
tutine temperandus. Ex his patet non ob-
stare canones in contrarium adductos.
Nam ex illis (collatis cum c. 1. & 2. de de-
lictiis puerorum, de quibus n. 566.) solum
deducitur, impuberes propter delicta, in
ea aetate commissa, excusari a pœnis, &
cenfuris juris, exceptā solā excommunica-
tione, de qua in illis canonibus sermo est,
imò etiam a pluribus aliis, quæ talis ex-
communicatio incurfa post se trahit, qua-
le est onus accedendi Romanam sedem
pro absolutione ab excommunicatione;
vel juramento, cessante impubertate, ut di-
ctum est.

§. III.

Quâ ratione teneantur lege, seu statuto
locali forenses, & peregrini?

579. **S**Ex casus sunt, in quibus obligationem
Sagnoscunt & communiter conveniunt
Doctores in hac quæstione, ut notat Ca-
stropalaus p. 1. tr. 3. D. 1. p. 24. §. 3. pri-
mus est, forenses teneri legibus locorum,
cum accedit animò ibi figendi habitatio-
nem; sic enim fit incola, & sortitur ibi
forum, ratione habitationis, *L. domici-
lium, ff. ad municipalem*. Secundus, iis-
dem loci legibus teneri forenses, qui ve-
niunt ad locum animò majore parte anni
ibi commorandi; quia sic habent quasi do-
micilium in tali loco. Hinc ratione quasi
domicilij possunt in tali loco recipere om-
nia Sacramenta (Ordine excepto, c. cum
nullus, de temporibus ordinat. in 6.) Nam
esto per hoc non consequantur domicili-
um in tali loco; tamen propter quasi do-
micilium (quod dicitur *assidua, & diutur-
na habitatio*) conveniri possunt, ut dicitur
L. 2. C. ubi Senatores, ibi: *& assidue
versatur*; & *L. 2. C. ubi de crimine agi o-
portet, juncta gloss. V. elegit*. Et ideo ta-
lis ibi mortuus, ibidem sepulturam habet,
nisi alibi elegerit, ut docet Molina de just.
tr. 2. D. 214. Tertius est, quod forenses,
& peregrini teneantur ad leges locales in
celebratione contractuum, c. *Dilecti*, &
c. *fin. de foro compet.* & *L. quod si nolit, §.
quia assidua, de adilit. edict. L. si heres ab-*
Tom. 1.

sens. §. si quis tutelae, ff. de judic. sed Tho-
mas Sanchez tamen de matr. l. 3. D. 18.
n. 10. & Suarez cum Salas excipit contra-
ctum dotalem, volens debere in hoc atten-
di locum, ubi Vir habet domicilium, pro-
pter *L. exigere, ff. de judic.* ubi dicitur,
mulier debet (intellige, *exigere*) *ubi ma-
ritus habet domicilium, non ubi instru-
mentum dotale scriptum est*: at exceptio-
nem negat Castropalaus cit. §. 3. n. 4. quia
aliud est, *dotis exactionem*, ac repetitio-
nem fieri debere in loco, ubi Vir domicili-
um habet, quia bona Viri obligata sunt do-
ti solvendæ; aliud *contractum de dote* de-
bere celebrari juxta leges loci, ubi Vir do-
micilium habet. Primum dicitur in c. *L.
exigere*; at non secundum. Quartus est,
peregrinum teneri legibus loci, quâ tran-
sit, si tales etiam sint in loco sui domicilij
secundum habitationem; quia sic non plus
gravatur, quam si esset domi. Sanchez de
matr. l. 3. D. 18. n. 3. & 24. Quintus,
peregrinum teneri legibus loci, latis ob
commune bonum illius loci, v. g. ne advena
ultra certos dies ibi moretur &c. Sanchez
l. 1. in decal. c. 12. n. 36. alias enim ejus in-
quilini non haberent justam, ac sibi debi-
tam defensionem: sed quoad hoc non æ-
quæ Doctores conveniunt, ut patebit ex
seqq. Sextus, peregrinum teneri legi-
bus communibus in loco, ubi vigent; esto
in loco sui domicilij non sint in vigore ob
consuetudinem contrariam; ita Suarez
tom. 1. de Relig. l. 2. c. 14. n. 17. & 28. quia
sic subest Legislatori, & consuetudo con-
traria illi solum favet favore locali, scilicet
sui oppidi, vel civitatis; cum non egredi-
atur territorium: his præmissis:

Quæstio est, an forenses, & peregrini, 571.
extra prædictos sex casus, teneantur statu-
tis, & municipali lege locorum, per quæ
transeunt; affirmativam sequitur Castropa-
laus tr. 3. D. 1. p. 24. §. 3. n. 11. exten-
dens opinionem suam etiam ad vim coa-
ctivam, eò quod hoc pertineat ad pacem,
& tranquillitatem communem talis loci;
& fatetur tamen etiam esse probabilem ne-
gativam, quam tenet Sanchez l. 3. ma-
trimonij, D. 18. n. 6. Lessius l. 4. de just.
c. 2. dub. 7. n. 49. & plurimi alij. Ratio
negantium fundatur potissimum in eo,
quod lege locali, seu municipali non li-
getur nisi subditus; peregrinus autem, &
forensis, solum transiens, aut modicum
dunta-